

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

-

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

Uudenmaan liitto pitää lakiehdotusta tarpeellisena kuntien ja hyvinvointialueiden palvelurakennemuutoksessa.

Hyvinvointialueet aloittavat 1.1.2023, jolloin myös nyt lausuttavana olevien lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan. Hyvinvointialueiden valmisteluvaiheessa myös monialainen yhteispalvelu on tärkeää huomioida. Lakimuutos tukee tätä yhtenäisen asiakastyön valmistelutyötä.

Hyvinvointialueet tuottavat sosiaali- ja terveystyötä, mutta hyvinvointialueilla yhteisen työn ja yhdyspintarakenteiden jatkuminen on syytä turvata myös tulevaisuudessa laajasti yhdyspinnassa tapahtuvassa työssä.

Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut kuuluvat palveluihin, joiden yhteensovittamista asiakkaan tarvitsemien muiden palvelujen kanssa hyvinvointialueella on velvollisuus edistää. Monialaisen palvelun asiakkaat hyötyvät kunnan tarjoamista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluista. Esimerkiksi liikunta- ja kulttuuripalvelut täydentävät asiakkaiden tarvitsemia hyvinvointialueen tarjoamia palveluja. Palveluiden yhteensovittaminen edistää asiakkaiden työhön kuntoutumista ja voivat vähentää sosiaali- ja terveystyön tarvetta.

On myös hyvä huomioida kuntien rooli koulutuksen ja vapaan sivistystyön järjestäjänä. Monialaisen asiakasryhmän koulutusvajaisiin on kiinnitettävä tiiviimmin huomioita, jotta peruskunnan työllisyyspalveluihin on mahdollista rakentaa kunta- ja alueellisia kannustimia asiakkaiden työllistämiseen vapaimmille markkinoille. Osassa kunnista on te-palvelurakennemuutoksen

Työ- ja elinkeinopalveluiden palvelurakennemuutoksen valmistelussa on joissakin kunnissa aloitettu Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusten käynnistäminen. Kuntien rooli monialaisessa yhteispalvelussa tulee jatkossakin olemaan tärkeä.

Typ-laissa tulisi huomioida paikalliset hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen palvelut ja koulutuspalvelut, velvoitetyöllistämisen, palkkatukityöllistämisen sekä kuntalain säädökset siitä, että kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät.

Kunnan palveluiden huomioiminen laissa tukisi asiakkaan oikeutta tarpeenmukaisin palveluihin ja mahdollistaisi työllistymistä edistävien palveluiden monialaisen yhteensovittamisen sekä päällekkäisyyksien väliinpuotoamisen välttämisen.

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

Lakiehdotus on luettavissa niin, että kunnan nimeävät edelleen henkilöt, jotka johtavat monialaisen yhteispalvelun järjestämistä. Lakiehdotuksen perusteluissa lisäksi todetaan, että jos kunnilla säilyy oikeus nimetä johtava henkilö, kunnilla säilyy myös rooli monialaisen yhteistyöpalvelun verkostoyhteistyössä. Lakiehdotuksen perusteluissa toisaalta todetaan, että asiaa säätelevällä asetusta tullaan päivittämään niin, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta johtuen hyvinvointialueiden edustajat tulevat mukaan johtoryhmiin.

Kuntien rooli on kyettävä turvaamaan monialaisten yrityspalveluiden järjestämisessä.

Säädös saattaa aiheuttaa epäselvyyttä, sillä toimijat valmistautuvat osaltaan jo TE 2024-uudistuksen muutoksiin, joilla työvoimapolun järjestäminen siirtyy kuntien vastuulle.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Kuntien järjestämät palvelut on huomioitava myös kuntien työmarkkinatukiosuoksissa. Työmarkkinatuen kuntaosuus on jäämässä kunnille, mutta kuntien keinot vaikuttaa maksuosuuteen ovat hyvinvointialueiden käynnistyessä vähäiset.

Lakiehdotuksessa muutosten vaikutukset kuntien rooliin TYP-verkostoyhteistyössä ovat jääneet huomioimatta. Mikäli lakimuutos toteutetaan esitetyssä muodossa, ovat kuntakokeiluissa mukana olevat ja kuntakokeilujen ulkopuolella olevat kunnat keskenään erilaisessa asemassa. Tämä vaikuttaa myös siihen, millaisia palveluita asiakkaat saavat asuinkunnasta riippuen. Vaarana on, että nykyinen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelun yhteistyö jää muutoksen jalkoihin ja merkitys TYP-työhön vähentyy myös hyvinvointialueen näkökulmasta.

On hyvä muistaa TYP-lain säätämisen alkuperäiset tavoitteet. TYP-lailla (HE183/2014) oli tarkoitus tehostaa palvelujärjestelmän toimivuutta, selkeyttää kuntien ja valtion välistä työnjakoa, kehittää kunta-valtio –yhteistyötä, lisätä kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa pitkään työttömänä olleiden palvelujen järjestämiseen ja työllistymisen edistämiseen ja lisäksi alentaa ainakin pidemmällä aikavälillä työttömyydestä aiheutuvia julkisia kokonaismenoja. Kuntien poistaminen TYP-lain säännöksistä olisi näin ollen lain alkuperäisen hengen ja tavoitteiden vastaista.

Päällekkäisten palvelurakennemuutosten aikana lakimuutos on esitettyssä muodossaan yksi muutos muiden joukossa ja aiheuttaa lisähaasteita palveluiden lisäjärjestämiseen paikallisella peruskunnan tasolla.

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että kustannusten korvaaminen kunnille ja hyvinvointialueille varmistetaan lainsäädännöllä.

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

Alaikäisten ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten asema jää lakiesityksen perusteella epäselväksi. Päävastuu kotoutumisen edistämisestä on kunnalla. Kunta ja ELY-keskus sopivat lapsen tai nuoren kuntaan sijoittamisesta. Lasten ja nuorten tukeminen on sosiaalihuoltolain alaista toimintaa. Näiden palveluiden järjestämisvastuu kuuluu hyvinvointialueelle. Olisi perusteltua, että hyvinvointialueen edustaja olisi mukana jo lapsen tai nuoren kuntaan sijoittamisesta sovittaessa.

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Kotoutumiseen liittyen on valmisteilla mm. kotoutumislain kokonaisuudistus. Kotoutumisen edistämistä on tärkeää tarkastella kokonaisuutena. Olemassa olevien lakien täydentäminen suurten rakenneuudistusten yhteydessä voi aiheuttaa pulmallisia viittaus- ja vastuusuhteita.

Salmi Petra
Uudenmaan liitto - maakuntajohtaja Ossi Savolainen, suunnittelupäällikkö
Ulla-Mari Karhu